

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบัน สังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, มหาเถรสมาคม และจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศ จำนวน ๔๐๓ แห่ง มีนักเรียนจำนวน ๕๐,๕๙๓ รูป^๑

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ตั้งอยู่ที่ โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช เลขที่ ๒๑๗ หมู่ที่ ๖ บ้านหนองไผ่ล้อม ตำบลบึงพระ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก โดยมี พระครูกิตติรัตนานุกุล เป็นประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ มีโรงเรียนจำนวน ๒๕ โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน ๒,๙๐๓ รูป ครอบคลุม ๘ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร, จังหวัดสุโขทัย, จังหวัดนครสวรรค์, จังหวัดพิจิตร, จังหวัดพิษณุโลก, จังหวัดเพชรบูรณ์, จังหวัดอุตรดิตถ์, จังหวัดตาก^๒ การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ มีการดำเนินงานตามกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๓๙ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕) โดยกำหนดการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ เป็น ๔ ฝ่าย คือ ๑. ด้านการบริหารงานวิชาการ ๒. ด้านการบริหารงานงบประมาณ ๓. ด้านการบริหารงานบุคคล ๔. ด้านการบริหารงานทั่วไป

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศที่ไม่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐาน จากการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สอง ๑๘๒ แห่ง หรือร้อยละ ๔๕.๕๕ มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินอยู่ในระดับต่ำที่สุด ได้แก่ มาตรฐานที่ ๕ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (๒.๑๒) ลำดับต่อมาคือ มาตรฐานที่ ๙ ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (๒.๔๕) และมาตรฐานที่ ๔ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง

^๑ กองพุทธศาสนศึกษา, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, (วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๗).

^๒ สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔, สถิติข้อมูลโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ (จ.๓) ปี ๒๕๕๗ ครั้งที่ ๑.

และมีวิสัยทัศน์ (๒.๔๙)^๓ ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของบพิตร วิทยาวิโรจน์ (๒๕๔๕) ที่ได้ศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เชียงใหม่พบว่า ผู้เรียนมีฐานะยากจน ขาดความสนใจในการเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยที่ครูขาดความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนโดยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ภาคเหนือตอนบน ทั้งการจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านบริหารทั่วไป ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานยุคโลกาภิวัตน์ คุณภาพทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนถึงได้มีการแข่งขันระหว่างโรงเรียนของรัฐบาล เอกชน และโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การจัดการศึกษาต้องพยายามสร้างจุดเด่นให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคม ทั้งการลงทุน การเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ และความต้องการของนักเรียน ชุมชน สังคม สภาพการจัดการศึกษาที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน การบริหารบัญชี โรงเรียนสามารถบูรณาการในการใช้จ่ายเงินอุดหนุนได้อย่างอิสระ การส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบ การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ โดยยึดมั่นใน ระเบียบวินัย จรรยาบรรณ การดำเนินงานธุรการ การจัดระบบการบริหาร โรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาในการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ร้อยละ ๖๕.๖ ปัญหาในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นปัญหาสูงสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การจัดสรรงบประมาณในการปกครองและพัฒนาผู้เรียน การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา ไม่มีกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติ บุคลากรที่เป็นพระภิกษุขาดความคล่องตัวในการเข้าถึงชุมชน จึงทำได้น้อย นักเรียนมีความหลากหลายชาติพันธุ์ทำให้เกิดความแตกต่างทางวัฒนธรรม การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงเป็นปัญหาอุปสรรคอย่างหนึ่งและพบจุดแข็งของโรงเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษา เช่น กระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักการไตรสิกขา การเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการพัฒนาการเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น การประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การจัดการกระบวนการเรียนการสอนควบคู่กันกับวิทยาลัยสารพัดช่าง ในส่วนจุดอ่อนของโรงเรียน

^๓ (สมศ.),สำนักงาน.รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.[ออนไลน์].แหล่งที่มา : <http://onzone.multiply.com> [๓๐ มกราคม ๒๕๕๖].

ที่เป็นปัญหาในการจัดการศึกษา เช่น ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ไม่ตรงประเด็นไม่ต่อเนื่อง การพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาขาดความแน่นอน ขาดกระบวนการทัศน์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้และการ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน คุณสมบัติ คุณภาพ ประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินงานในการจัดการศึกษาแต่ละเรื่อง จำเป็นต้องใช้รูปแบบหรือวิธีการที่แตกต่างกัน ซึ่งงานหลักของสถานศึกษา คือ การดำเนินงานให้การ เรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลดี ตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำต้องศึกษาการจัดการศึกษาเพื่อหาแนวทางปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทที่มีการวิวัฒนาการอย่าง ไม่หยุดยั้ง และให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการเรียนรู้นของ นักเรียนตามที่สังคม ประเทศชาติต้องการอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาต่อไป^๔

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา กลุ่มที่ ๔ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ โดยแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ โดยแยกตามปัจจัยส่วนบุคคลมีความแตกต่างกันอย่างไร

^๔ บพิตร วิทยาวิโรจน์. ความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เชียงใหม่. เชียงใหม่ : การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

๑.๓.๓ แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
กลุ่มที่ ๔ ควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
กลุ่มที่ ๔ ตามการดำเนินงานตามกฎหมายกระทรวง ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจ
การบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๓๔
วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๕) โดยกำหนดการกระจายอำนาจการบริหาร เป็น ๔ ฝ่ายคือ
๑. ด้านบริหารงานวิชาการ ๒. ด้านบริหารงานงบประมาณ ๓. ด้านบริหารงานบุคคล ๔. ด้าน
บริหารงานทั่วไป

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑) ตัวแปรต้น ได้แก่ ผู้บริหาร , ครู และบุคลากรทางการศึกษา

๒) ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความคิดเห็นในการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ , ระดับความคิดเห็นในการบริหารงานงบประมาณ ของ
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ , ระดับความคิดเห็นในการบริหารงานบุคคล
ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ , ระดับความคิดเห็นในการบริหารงาน
ทั่วไป ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ของโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ จำนวน ๒๕ แห่ง จำนวน ๓๗๐ รูป/คน ดังนี้

๑) ผู้บริหาร	จำนวน ๗๐ รูป
๒) ครู และ บุคลากรทางการศึกษา	จำนวน ๓๐๐ รูป/คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน ๓๗๐ รูป/คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ในปีการศึกษา ๒๕๕๗ โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของ
R.V.Krejcie & D.W.Morgan ได้ดังนี้คือ

๑) ผู้บริหาร (ผู้จัดการ, ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการ)	จำนวน ๕๙ รูป/คน
๒) ครู และบุคลากรทางการศึกษา	จำนวน ๑๖๙ รูป/คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน ๒๒๘ รูป/คน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ แตกต่างกัน

๑.๕.๕ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่างกัน มีระดับความคิดเห็นในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหาร หมายถึง กระบวนการ หรือ วิธีการที่ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ ใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ในภาระงาน ทั้ง ๔ ภาระงาน คือ ๑. กลุ่มบริหารงานวิชาการ ๒.กลุ่มบริหารงานงบประมาณ ๓.กลุ่มบริหารงานบุคคล ๔.กลุ่มบริหารงานทั่วไป

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ หมายถึง กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน ๒๕ แห่ง ครอบคลุม ๘ จังหวัด คือ จังหวัดกำแพงเพชร, จังหวัดสุโขทัย, จังหวัดนครสวรรค์, จังหวัดพิจิตร, จังหวัดพิษณุโลก, จังหวัดเพชรบูรณ์, จังหวัดอุตรดิตถ์และจังหวัดตาก

ผู้บริหารหมายถึง หมายถึง ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการ,หัวหน้ากลุ่มบริหารงานทั้ง ๔ ฝ่าย ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔

ครู หมายถึง บุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔

กลุ่มบริหารงาน หมายถึง กลุ่มงานทั้ง ๔ ฝ่าย คือ กลุ่มบริหารงานวิชาการ, กลุ่มบริหารงานงบประมาณ, งบประมาณบุคคล, กลุ่มบริหารงานทั่วไป ตามการดำเนินงานตาม

กฎกระทรวง ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๓๙ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕)

การบริหารตามหลักวงจรเดมมิง หมายถึง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๔ ที่บริหารตามหลักวงจรเดมมิง (Deming Cycle) ประกอบไปด้วย ๑.การวางแผน (Plan-P) ๒.การปฏิบัติ (Do-D) ๓.การตรวจสอบ (Check-C) ๔.การแก้ไขปรับปรุง (Action-A)

การบริหารตามหลักพุทธวิธีการบริหาร หมายถึง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๔ ที่บริหารตามหลักพุทธวิธีบริหาร

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ได้ทราบถึงสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔

๑.๖.๒ ทำให้ทราบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔ โดยแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๖.๓ ทำให้ทราบแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔